

מגן דוד בהמבורג

לפני 18 שנה החליטו המיליונרים הגרמנים יוהנה אלמן והאנס אלמן להקדיש את הפארק התעשייתי הגווע שלהם לתערוכת ענק שנתית. הפעם הם בחרו להציג בה ביתן ישראלי. ענת ברזילי התלוותה ל-28 האמנים הישראלים שנסעו להציג שם

ענת ברזילי, צפון גרמניה

דרך רחבה וארוכה מחברת בין שתי עיירות הפועלים ריינסבורג ובולדסדורף, כשעתיים וחצי מהמבורג. שמש בוהקת חושפת את זוהר הכלניות בחום האביב. גדולות ובשרניות בסגול ואדום הן בוקעות מגדרות האבן ולא מזכירות במאום את הכלניות הארצישראליות. באוטובוס שבין העיירות ילדים חוזרים הביתה מבית הספר, מכולת לבנונית גדולה בצד הדרך, אגם גדול ובאופק מעגן ספינות. סמוך למקדונלד'ס ומאחורי שדרת עצים מוריקים נפרס פארק פסלים ענק, גודלו כ-300 אלף דונם.

בפארק הזה מתקיימת בכל שנה תערוכת אמנות ענקית בשם נורדארט (NordArt) נוסף לפארק הענק משתערת התערוכה על פני כ-80 אלף דונם של האנגרים תעשייתיים. עשרות אלפי מבקרים מגיעים לאירוע בכל שנה כדי לחזות באמנות, וגם אמנים רבים מתעניינים בה. 4,000 אמנים מכל העולם הגישו השנה מועמדויות, מהם נבחרו רק 250. בתוך כל ההמון הזה מוקדש ביתן אחד לאמנות ישראלית. 28 אמנים מלב הסצנה המקומית מציגים פה תערוכה קבוצתית בשם "מעגל החיים" שאצרה כרמית בלומנזון.

התערוכה היא יוזמה פרטית של בני הזוג יוהנה אלמן והאנס יוליוס - בעלי קבוצת - ACO חברה מובילה בעולם בתחום תעלות ביוב. המחזור השנתי ל-2015 היה 705 מיליון יורו. "הכל התחיל לפני 18 שנה, כשרצינו לחדש את סביבת העבודה של הפועלים במפעל", מספרת אלמן ל"כלכליסט" בשיחה במשרדה המואר והנעים שניצב בכניסה לאחד ההאנגרים. "חשבנו שזה חשוב מאוד שלפועלים תהיה סביבת עבודה נעימה. פניתי לוולפגנג גראם, שהיה אז האוצר הראשי של המוזיאון היהודי ברינסבורג (היום האוצר הראשי של נורדארט - ע"ב), וסיפרתי לו שאנחנו רוצים לתלות פוסטרים. הוא התנגד ואמר: הו לא! אל תתלו פוסטרים, תתלו ציורים אמיתיים! זו היתה למעשה התערוכה הראשונה שעשינו."

עם השנים החל המפעל להוציא את התעשיות המזהמות מגרמניה. המבנים שהתפנו הפכו לחללי תצוגה. בחמש השנים האחרונות מוקדש ביתן למדינה אחרת בכל פעם, והשנה - לישראל.



צילום: ענת ברזיל

האמנית מרב שין בן-אלון עם שניים מהמבקרים בתערוכה. ברקע ציור שלה ובו היער שמשפחתה ברחה אליו בזמן השואה

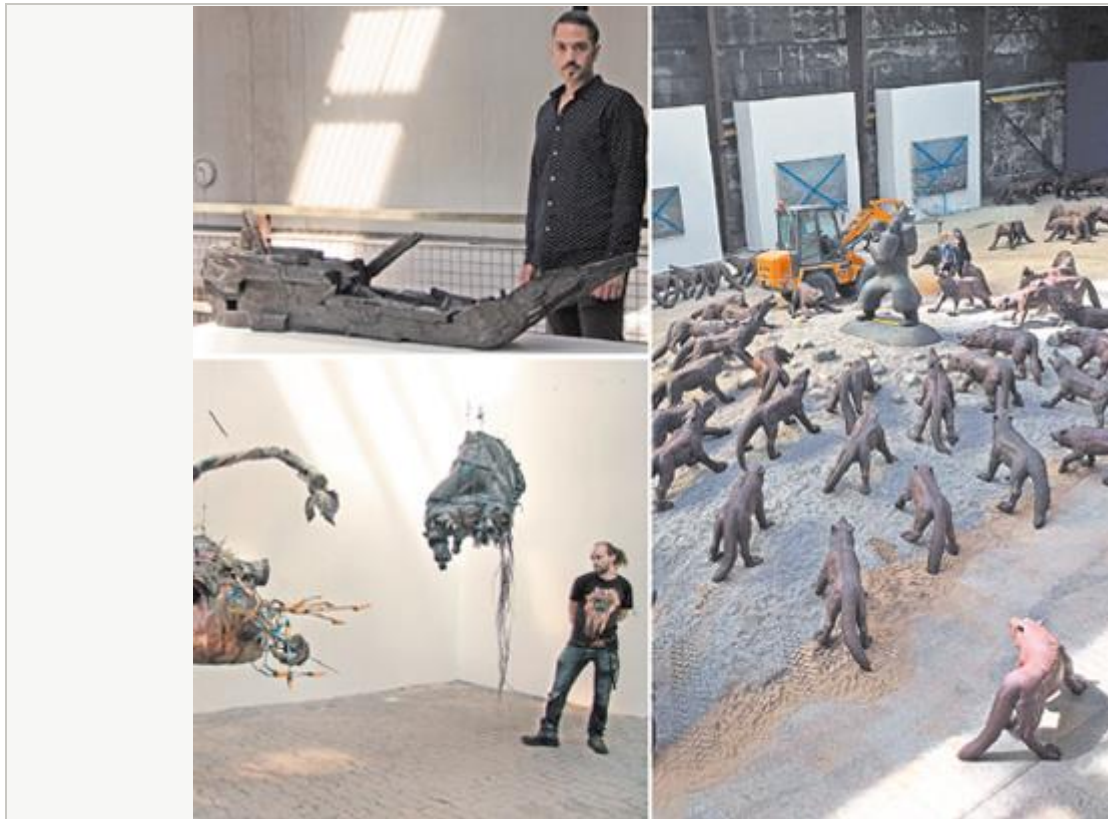
מדוע בחרתם בישראל להציג בביתן השנה ?

"חשבנו שזו מדינה מעניינת. היו לנו אמנים ישראלים בעבר"
היו לנו קשרים טובים עם נספח התרבות הישראלי והשגריר, ממשיכה אלמן, "אנחנו צריכים"
"ששגרירות יתמכו בנו כי לבד אנחנו לא יכולים להרים את הפרויקט הזה.

מה את חושבת על התערוכה הישראלית ?

ישראל מורכבת מאנשים ממדינות שונות, וכל אחד ואחת מספרים סיפורים שונים. יש כל כך הרבה "
"קולות שונים, והגיוון הוא אדיר.

אין חששות להפגנות מול הביתן הישראלי? אנחנו נתקלים בזה כמעט בכל תערוכה שמוקדשת למדינה. בשנה שעברה, כשהצגנו את סין, הגיעו אנשים וחילקו פליירים שכתוב עליהם Free Tibet; בשנה אחרת, כשרוסיה הציגה, אנשים הפגינו נגד הביתן שלה על רקע הפלישה לאוקראינה. אם היינו שמים לב לכל הקריאות האלה, לא היינו מסוגלים לעשות דבר. לכל המדינות יש כל מיני בעיות פוליטיות."



צילום: ענת ברזילי,
שי פלג

פנאי משמאל למטה ועם כיוון השעון: אבינועם שטרנהיים ופסליו, ניר אדוני
ופסל ספינת מלחמה וההאנגר המרכזי

קמעות וגולגלות

מלבד הביתן הישראלי, בתערוכה מציגים אמנים מכל העולם. המיומנויות הטכניות הגבוהות ניכרות במיוחד, כמו גם יכולת העבודה בקנה מידה גדול. הרבה מהעבודות ברורות מאליהן וגם קיטשיות למדי. העבודות בביתן הישראלי, לעומת זאת, עשויות באופן פשוט וישיר. החומרים פועלים היטב עבור העבודה ומממשים אותה.

300 אובייקטים שיצר גרי גולדשטיין מונחים על שני שולחנות תצוגה. אלה קמעות אבנים, ראשי בובות, כפיות קטנות, בקבוקי טיפקס ריקים ועוד. גולדשטיין אסף, צבע בטיפקס וצייר על האובייקטים סמלים בעלי משמעות קולקטיבית: מגני דוד שחורים וגולגלות. בקטלוג שנלווה לתערוכה הוא כותב "גדלתי בבית מלא בזיכרונות ורוחות של אנשים שסבלו ומתו... לא תמונה, לא סט כלי כסף, שום אובייקט שילווה ויגלה את סיפוריהם. ההיעדר הזה חשף אותי לכוח שיש בחפצים."

הסברה חכמה

ניר אדוני מציג ספינות מלחמה שחורות שוחות ככרישים בשמי ההאנגר התעשייתי. ליאת לבני מציגה פסלי תאים גיאולוגיים עשויים בטון, גבס וחול (חומרים שהפכו מזמן סמל לישראליות). מרב שין בן־אלון מציגה ציור דיגיטלי גדול־ממדים שמתאר את היער הלטבי שבו ביקרה בשנה שעברה בניסיון להתחקות אחר משפחתה שנסה על נפשה באותו יער שנים לפני כן, בזמן מלחמת העולם השנייה.

כל זה רחוק שנות אור מהאידיליה הנינוחה ששררה בפארק בערב הפתיחה, ביום חמישי לפני שבועיים. 3,000 מוזמנים נעו בעצלות על גדות האגם ועל מרבדי הדשא, לבושים בבגדים נוחים, שותים בירה בהירה מרה ואוכלים תותים אדומים ומתוקים ומעליהם ערימות קצפת מעוטרת גרגירי וניל שחורים.

"עבודת התרבות היא הסברה חכמה", הסביר רן יעקובי, נספח התרבות בשגרירות ישראל, שתמכה בביתן, "אתה אומר פחות 'זה ישראל וזה טוב', אלא 'הדבר הזה שאהבת בזה מישראל'. ככה מגיעים לקהלים לא שבויים, לאנשים שבאו לצרוך אמנות."

16.6.16